

zadrudnika. Zadruga more pri takem načinu poslovanja pri uporabi potrebne previdnosti zbrati sčasoma lepe dobičke, lep kapital, kate-rega utegne nekdanj prav plodonosno inaložiti za pospeševanje raznih drugih gospodarskih in družabnih stremeljenj učiteljskega stanu.

Zadruga s takimi nalogami v Ljubljani še ni. Torej tu ni mogoče govoriti o konkuren-ri. Pač bi utegnili biti na mestu vprašanje, ali je pametno, ustanovljati tako gospodarsko zadrugo v Celju. — Bi se ta naj ne ustanovi-tila rajša v Ljubljani, odkoder bi imela svoj delokrog po celi Sloveniji? Meni se dozdeva, da se mora slednje vprašanje odločno zanikati. Ta zadruga bo imela, kakor je mišljena, toliko drobnega gospodarskega dela — uvaževati je treba, da se ne bo bavila le s tukaj navede-nimi nalogami, temveč bo prevzela tudi vse gospodarske posle dosedanjega „Socialnega od-seka“ — da bi se to iz Ljubljane ne moglo s pridom vršiti za celo slovensko ozemlje. — Delitev je neobhodno potrebna. Naravna leža določa tri samostojne delokroge: 1. Primorsko, 2. Kranjsko, 3. Štajersko in Koroško skupaj. Verujte, da pri takem drobnem delu še nikdar ni bila na mestu centralizacija v smislu zahteve, da se naj ustanovi le eno tako pod-jetje. Je ravno isto, kakor pri denarnih zadrugah (posojilnicah). Tudi teh ne zadostuje ena za celo deželo, še za cel okraj ne. — Bistvo poslov, s katerimi se posojilnice pečajo, je nujno zahtevalo, da so se začele ustanovljati v velikem številu in z malimi teritorialnimi delo-krogi. Ravno tako, mislim, zahteva tudi za tukaj obravnavano vprašanje že bistvo takih gos-podarskih poslov decentralizacijo in delitev. To bo stvari le v korist.

Bil bi Vam, velečenjeni gospod urednik, jako hvaležen, ako blagovolite te vrstice objavi-ti v „Učiteljskem Tovarišu“.

Glede posojilniških poslov je g. Stibler istega mnenja kakor smo mi in kakor smo to povedali zadaj in danes. Res! Denarna zadruga ne zadošča ena za celo deželo. Toda učitelj svojega denarnega zavoda ne moremo primerjati z drugimi sličnimi zavodi, saj na-pravimo mi prometa v enem letu toliko, ko-likor drugi v enem mesecu. Zakaj? Naše denarne sile so slabe, in če hočemo sploh kaj imeti, moramo to združiti v skupno silo. Kadar pride čas, bo načelstvo sedanje denarne zadruge samo vedelo, kako naj razširi svoj delokrog, oziroma kako naj to delo decentralizuje. Ako smemo rabiti primer, naj povemo, da je Ljubljanska kreditna banka imela najprej centralo v Ljubljani, potem je šele — ko je bila centrala do-voľj močna — ustanovila svoje podružnice. — Vprašamo zopet danes: Koliko okr. učit. dru-štev — tudi štajerskih! — pa je že pristopilo kot deležniki k naši hranilnici in posojilnici? Doslej torej še v tem edinem zavodu nismo zbrali vsega, kar imamo, pa že hočemo raz-šestiti to malo, kar nam je dala zaupnosti in stanovska zavednost poleg naravnost vzornega delovanja načelstva in nadzorstva! Takega postopanja ne moremo ob naj-boljši volji in ob vsem „demo-kraškem prepričanju imeno-vati pametne gospodarske poli-tike!

čigar smislu so pisana vsa njegova dela. Ne imenujemo zaman Tolstega slovanskega Rous-saua, ki je človeštvu tudi zaklical: „Nazaj k prirodi!“ Iz evangelskih nauk je Tolstoj dosledno izvajal zaključke. Ljubiti svojega so-vražnika, ne se zoperstavljati nasilju z nasiljem, ne ubijati, ne prešestovati in ne prisegati — to so glavni principi morale Tolstega, vzeti iz evangelijske. Človeštvo, povrni se k prvotnemu naravnemu življenju!“ je zaklical Tolstoj. Zato je tudi nasprotnik privatne lastnine in vsake države, ki jo imenuje organizovano nasilje, za-stopa torej v tem oziru popolnoma anarhistično stališče. Tako življenje med ljudmi je pa le možno, ako vlada med njimi ljubezen, kakor je vladala med prvimi kristjani. Da se pa to zgodi, zato ne smeš ubijati, uči Tolstoj dalje. Zato pa je tudi principialen nasprotnik vsake vojne in smrtno kazni. — Velikansko senzacijo po vsem kulturnem svetu je zbudila njegova novela „Kreutzerjeva sonata“. V njej obtožuje Tolstoj vse človeštvo konvencionalne nemoral-nosti. Odločno obsoja ono dvojno moralo, ki zahteva od ženske čistost pred zakonom, a moškemu dovoljuje vse. Tolstoj se v tej knjigi obrača proti fizični ljubezni, ki jo imenuje živalsko strast, a fizični zakon priznava samo

Dne 27. avgusta l. 1907. nam je tov. Pešek na Zavezni skupščini v Radovljici razvil program izvenšolskega delovanja. Osnova-li smo tedaj odseke za izvenšolsko delo, ki so se pozneje prekrstili v socialne odseke. O Božiču istega leta je isti tov. Pešek govoril v Narodnem Domu v Ljubljani o istem vpraša-nju ter poudarjal, da skrbi osrednji (socialni) odsek Zaveze za vse jugoslovanske pokrajine, vsaka dežela imej svojo so-cialno zvezo, nad vsemi pa bodi so-cialna zveza v Ljubljani. V letošnji jubilejski številki našega lista je priobčil tov. Jakob Dimnik instruktiven članek o naši gospodarski organizaciji. Kdor je bral ta članek, ve, da je tamkaj tudi odstavek, ki go-vori o centralni učiteljski gospodarski zadrugi, ki bi imela isti delokrog, kakor so ga svoji zadrugi sedaj določili tovariši v Celju. Torej: ko se še ni izvedlo isto, kar je bilo prvotno določeno in začrtano, smo pustili svojo celo-kupnost na cedilu in smo začrtali — po besedah g. Stiblerja — z delitvijo, ko še ni-česar nismo imeli, kar bi se dalo in moglo deliti. Kje pa je dokaz, da bi se iz Ljubljane, kakor smo bili mnenja l. 1907., ne moglo to delo s pridom vršiti za celo slovensko ozemlje, kakor smo mnenja sedaj l. 1910.? Ali je ta dokaz podan v besedah samih ali izvira iz izkušenj, ki jih še nimamo?

Naše mnenje je to: Kar se je zgodilo v Celju, diši po seperatizmu in pomenja prezir-anje vodstva naše osrednje organizacije, to tembolj, ker je bilo že v Novem mestu rečeno, take so zahteve naše in vsake druge slovske organizacije; zvonili smo torej — pred točo. Mesto za tako važno gospodarsko organizacijo bi bila letošnja skupščina Zaveze, kjer bi se to vprašanje rešilo tako, kakor bi bilo dobro na vse strani: ustanovili bi centralo, iz nje pa bi se izločile — kadar bi zahtevale razmere — podružnice za Primorsko, Kranjsko in Štajersko-Koroško!

Glede gospodarske organizacije imamo še mnogo načrtov, a z njimi pridemo na dan, ko se nam bo zdel za to ugoden čas. V tem pogledu moramo biti skrajno previdni, držče se načela, da je bolje malo pozneje nego prezgodaj in da moramo biti sebi najbližji! Mi krvavi-mo za druge, dostikrat pa še samim nam za sol! Ta idealizem je s socialnega stališča popolnoma napačen. Lačna vrana ne more krmiti silih, ako jih pa, pritrga sebi in — pogine! Naše učitelj-ske razmere so nekaj čisto posebnega, in tem razmeram pri-merno moramo uravnati tudi svojo gospodarsko taktiko!

Mi rabimo močnega in zdravega srca, ako hočemo, da poživljaj celo telo zdrava kri! Svojega telesa pa še danes ne moremo rezati na kose in vsakemu kosu dati svoje srce; to bi bila nevarna igra, ki bi koristila samo — sovražnikom učitelj-stva!

V Celju imajo, kar so hoteli imeti. Od srca jim želimo, da bi se jim dobro godilo in da bi njih podjetje uspevalo. Ročni zapisniki so prihajali s Štajerskega v celih zavojih nazaj — ker imajo svoj koledarček; njihov denar

zato, ker je potreben zaradi zakrknjenosti člo-veških src. Ta knjiga je provzročila po vsej Evropi nešteto debat za Tolstega in proti njemu.

To bi bila seveda jako nepopolna slika njegovega življenja in njegovih nazorov, a mislimo, da smo povedali vsaj najvažnejše. O vsaki priliki je Tolstoj pošiljal iz Jasne Poljane svarila in klice človeštvu. Ko je izbruhnila rusko-japonska vojna, je Tolstoj povzdignil svoj glas in še enkrat obsodil vojno. Zavzemal se je za vse pregnane in zatirane in pomagal, kjer je mogel. Zlasti težko ga bodo pogrešali njegovi mučniki, ki so mu bili iz srea vdani in med katerimi je Tolstoj preživel skoraj vse svoje življenje. Žal, da so njegovi vzvišeni in idealni nauki neizvedljivi, dokler se ne izpre-meni vse človeštvo v smislu Tolstega. Ni naša naloga, da bi preiskovali upravičenost ali ne-upravičenost njegovih nauk. Naj bo že tako ali tako. Na nebu veleumov in duševnih ve-likanov bo na veke svetila zvezda Leva Niko-lajeviča Tolstega, ki ostane ponos slovanske in človeške kulture sploh.

Ferdo Plemič.

pojde nemara iz Ljubljane — ker imajo svoj zavod v Celju. Mi, ki smo ostali pri centrali, moramo z vsemi silami skrbeti in delati, da izgubonemudoma nadomestimo in storimo vse, da posebno v teh, za učiteljstvo najbolj resnih in žalostnih, naravnost obupnih časih ne začne propadati to, kar smo spravili skupaj z velikimi te-žavami in z delom, posvečenim moralni in materialni povzdigi celokupnega slovenskega učiteljstva!

Ponavljamo še danes, kar smo rekli zad-njič: Splošno mora biti naše gos-podarstvo in morajo biti vsa naša gospodarska stanovska podjetja centralistično ure-jena in se morajo njih sredstva centralizovati, to pa zato, da se v gospodarstvu necepimo po nepotrebem in se s pomočjo centralizacije tembolj utrjamo!

Vse, ki so dobre volje, kličemo na skupno delo, tovarišem na Štajerskem pa: Olara paxta — boni amici!

Izjava.

Protestni shod v Celju se je vršil dne 20. t. m. Zaradi nekega anonimnega letaka, v katerem se nahaja ostudna opomba o šenijurski kmetijski šoli in kateri letak se je štaj. Lehrerbund predznil poslati tudi slovenskim učiteljskim društvom, se je sklical v Celje protestni shod. Na tem shodu sem se oglašil tudi jaz k besedi, da bi kot predsednik Učiteljskega društva za celjski okraj podal potrebna pojasnila. V ta namen sem se sklicateljem shoda že par dni poprej pismenim potom prijavil in prosil, da se mi naj ne odreče besede; to svojo prošnjo sem neposredno pred otvoritvijo shoda ustno ponovil napram gg. dr. Benkoviču in dr. Vrstovšku; na shodu samem sem ponovno prosil za besedo; izjavil sem, da hočem dati samo pojasnila, da hočem govoriti prav na kratko, da ne mislim z nikomer polemizirati in da se mi vendar lahko beseda odtegne v slučaju, da bi se ne držal svoje obljube: toda vkljub vsemu temu, tudi vkljub temu, da je predsednik izrečno naglašal, da je shod javen in da mene sicer osebno spoštuje, vendar nisem dobil besede.

To postopanje je tako nečuvno, obenem pa tudi tako značilno, da ga moram javno pribiti.

Franc Brinar, t. č. predsednik Učit. dr. za celjski okraj.

Izjava štajerske Zveze.

V „Narodnem dnevniku“ z dne 18. t. m. čitamo to le izjavo:

Vodstvo zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem izjavlja, da nima nobenega stika z akcijo nemških tovarišev in to-varišev v „Lehrerbundu“ proti obstrukciji v štajerskem deželnem zboru. Zato tudi izjavlja, da nima ničesar opraviti niti z okrožnicami glede zborovanj in resolucij proti obstrukciji niti z nepodpisanimi letaki, ki vsebujejo ma-terial proti obstrukciji v štajerskem deželnem zboru. Slovensko učiteljstvo se iz narodnih in stvarnih razlogov z več točkami v omenjenih letakih nikakor ne strinja in posebe obsoja robat in nesramen ton, v katerem se govori o težko priborjeni kmetijski šoli v Št. Jurju ob J. ž. in o njenih obiskovalcih. Dalje bo govorila o tem predmetu Zveza v nekoliko tednih, ko bo imela zbrane izjave vseh slov. učiteljskih društev na Štajerskem.

Deset zapovedi v francoski šoli.

V vsaki šoli na Francoskem je pribit lepak na zid s temi-le 10 zapovedmi:

1. Ljubi svoje šolske tovariše, ki ti bodo tovariši dela v življenju!
2. Ljubi pouk, ki je kruh duha, ter bodi hvaležen učitelju kakor svojemu očetu in svoji materi!
3. Posvečuj vsak dan s kakim dobrim in koristnim činom ter s častnim vedenjem!
4. Čislaj poštene ljudi, spoštuj vse sebi podobne ter ne pripogibaj hrbtna pred nikomer!

5. Ne sovraži in ne žali nobenega! Ne maščuj se, ampak brani svojo pravico ter se upri vsaki samovoljnosti!

6. Ne bodi sirov! Bodij prijatelj slabim in ljubi pravičnost!

7. Misli, da vse, kar da zemlja, pride od dela; kdor se veseli brez dela, krade kruh onemu, ki dela!

8. Potrudi se, da se naučiš resnice! Ne veruj tega, kar je nasprotno razumu! Ne varaj ne sebe ne drugih!

9. Ne imenuj patriota onega, ki zaničuje in sovraži druge narode ali ki želi vojno, ki je ostanek barbarstva!

10. Stremi za dnem, ko bodo živeli vsi državljani ene in iste domovine kot bratje v miru in sreči!

Naj preberejo te zapovedi posebno kle-rikalci, da ne bodo vedno trdili, le laž, kako da mladino pa francoskih šolah pridijo in na-vajajo k slabemu!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Uči-teljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra K 311.298.58.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2.2.—1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Štajerske.

Kozjansko učit. društvo je odkrilo dne 27. oktobra t. l. v Zagorju nagrobni spomenik pokojnemu tovarišu nadučitelju Hočevarju.

Zbralo se je lepo število kolegov in kole-ginj kakor tudi domačih župljanov na pokopališču. Predsednik tov. Pulko se je z ganljivimi besedami spominjal rajnega. Očrtal nam je njegove vrline s poudarkom, da se je ločil od nas le telesno, a njegov duh živi med nami, njegovi mani nas zrejo z višav. Svoj govor je sklenil govornik z besedami: „Predragi tovariši! Postavili smo ti nagrobni kamen v znak iskrene ljubezni. Ta bodi pričča, da imaš v naših srcih še mnogo lepši spomenik — ljubezen, ki sega tje, kamor te je preselila smrt“.

Za tov. Pulkom se je spominjal pokojnika gospod dr. Jankovič iz Kozjega. Poudarjal je, da je rajni ljubil slovensko domovino tako ide-alno, tako vneto, da nam je krasen zgled domo-ljubja.

„Bil je vedno v stiki z ljudstvom“, je poudarjal, „učil ga je, bodril in tolašil. Nikdar, tudi v najžalostnejših urah, ni obupal nad bodočnostjo naroda, nego vedno je zagotavljal, da pride čas, ko se slovensko ljudstvo otrese vseh spon ter nastopi kot prost, čil junak... Bil si nam zvezda vodnica, začrtal pot, po kateri nam je hoditi, da bo zasijala našemu milemu narodu lepša bodočnost!“

Bodi ti lahka slovenska zemlja, ki si jo tako ljubil!“

H koncu so zapeli tovariši pesem na-grobnico.

Na to je bilo zborovanje v šoli s tem vzpo-redom:

I. Tov. predsednik pozdravi navzoče, zlasti pa gosta gospe Potočnikovo in Germovškovo.

II. Dopisov ni bilo.

III. Pri letošnjem zborovanju „Zaveze“ je zastopal društvo predsednik Pulko sam. Ker smo o zborovanju že itak čitali, nam poda le nastopno; Pri seji delegacij se je naglašalo stanje „Zvončka“, „Učit. Tovariša“ in „Popotnika“. Dolžnost vsakega učitelja je, da pod-pira naše liste. Zlasti o „Popotniku“ je ome-niti, da bi morala biti naročena nanj vsaj vsaka šola. — Z veseljem je bilo opažati, kako navdušeno so meščani sprejeli zborovalce. — Našo organizacijo sta pozdravili društvo „Skala“ ter akademiška mladina.

IV. Raznoterosti: tov. Germovšek opomni, najbi se eventualni pomanjkljaj za spomenik pokril s prispevki društvenikov, kar se tudi ob-ljubi. Svetuje tudi, naj društvo vpraša okr. šol. svet, katere odloke je sprejeti v zbirko normalij. Predlog se sprejme.

Tov. Pulko: List „Jutro“ se tiska v „Učit. tiskarni“. Ker je naše društvo ud tega podje-tja, naj vpraša, oziraje se na poročilo „Slov. Naroda“, kako je glede gmotnih zadev z izda-janjem tega lista. Predlog soglasno sprejet. Isti opozori tudi na odlok, tiče se uvedbe novih čitank in računice. Predlaga tudi, naj se sestavi načrt, po katerem bi se spisala zgodovina našega društva, kar je bilo tudi sprejeto.

Na snidenje v Kozjem!

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 1. decembra t. l., v ormoški okoliški šoli. Začetek ob 10. uri vepoldne. Vzored: 1. Zapisnik; 2. društvena poročila in dopisi; 3. „Na lastnih nogah naprej“; podava tov. Rob. Košar. 4. Poročila; a) o zave-zinem zborovanju v Novem mestu; b) o Lehrer-